

сти, нарушение временной и пространственной организации, деформация психики персонажей – черты, характерные для рассказов Цань Сюэ.

Ключевые слова: Цань Сюэ, современная китайская проза, ониризм, сновидения, психоанализ.

Voyna M., asist.,
Taras Shevchenko National University of Kyiv

ONEIRISM AS A REFLECTION OF LIFE IN CAN XUE'S STORIES

The article examines the stories of modern Chinese writer Can Xue, in particular, including various oneirism states of mind as a way of expressing reality. These phenomena are analyzed on the example of short stories «Little House on the Hill» «Yellow Mud Street,» «A Mei's sad on one sunny day», «Desert « ect. Mixing dream and reality, creating of surrealistic scenes, fragmentation of reality, breaking out of the temporal and spatial organization, the deformation of the psyche of characters – features that characterize stories of Can Xue

Keywords: *Can Xue, contemporary Chinese prose, oneirism, dreams, psychoanalysis.*

УДК 8211612-32

Гасвська Н. М., к. філол. н., проф.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка
Гасвська О.В., к. філол. н.

ФЕМІНІСТИЧНИЙ ДИСКУРС У ТВОРЧОСТІ Б. ГРІНЧЕНКА

В статті йдеться про феміністичний дискурс у творах Б. Грінченка.

Ключові слова: *дискурс, фемінізм, категорія, героїзм, модерний, тенденція.*

Яскравий представник літературного процесу кінця XIX – початку XX ст., Б. Д. Грінченко (1863-1910) відомий не тільки як автор поетичних, прозових, драматичних творів, а й автор численних літературознавчих, мовознавчих, педагогічних, фольклористичних праць, невтомний публіцист та видавець.

Як зазначав С.Єфремов, «Б. Грінченко талановитий письменник та визначний громадський діяч, дорогий він нам, але й як зразок непохитності,

громадської самосвідомості, боротьби з тяжкими обставинами. «Fiat pox, – хай згине світ, хай буде тьма!» владно промовляла дійсність. «Ні», – відповів Грінченко цілим життям своїм, прекрасним, гармонійним, викінченим життям:

Не вмирає душа наша,
Не вмирає воля,
І не ситий не виоре
На дні моря поля.

І од цього – спокійного, впевненого голосу захиталась п'їтьма й одступила, показавши через свої проломи пасма ясного світла в будучині. Ось через що ім'я Грінченка для нас стало тим стягом, на якому сяє написане давнє – «симвіль», – тим самим, чим переїм і Грінченко: працею, енергією й завзяттям на одну мету націленими, раз у раз в одну точку направленими. Цією одною точкою, що її ніколи не спускав він ні з очей, ні з серця, ні з думки – було для Грінченка добро рідного народу» [1].

Б. Грінченко зумів відчутти, і це помітно у його творах, ті суспільно-політичні зміни, які відбувалися на зламі віків, саме це змусило привести його до переосмислення всього образно-тематичного змісту своїх творів.

І тому тема «Добро для рідного народу» (С.Єфремов) є наскрізною в творах Б. Грінченка. Чи не найкраще прослідковується вона через жіночі образи в поезії, прозі, драматургії письменника.

Адже саме мистецтво, зокрема, і література мала стати основним засобом впливу на формування нової національно-свідомої української інтелігенції. На цьому акцентують увагу вітчизняні літературознавці (Л. Гаєвська, Л. Голлоб, Р. Гром'як, А. Качкан, Н. Левчик, Д. Наливайко, А. Погрібний, Т. Хом'як, П. Хропко, В. Яременко та інші дослідники творчості Б. Грінченка). Вони певною мірою наголошують і на феміністичному дискурсі в творах письменника. В українському літературознавстві є чимало праць науковців, які розглядають фемінізм, його становлення і загальний розвиток у вітчизняному літературознавстві (Т. Гундорова, С. Павличко, В. Агеєва, Н. Зборовська та ін.).

Цей період в українській літературі позначений актуалізацією феміністичної традиції. Коли ж вести мову про творчість Грінченка, то, як слушно зауважує А. Хоптяр, «європейські демократичні ідеї трансформовані в літературу «в тему жіночого руху», з притаманними їй образами «нової жінки», не залишили байдужим і видатного українського письменника Б. Грінченка. Феміністичні тенденції, які з'являються у літературно-критичній та художній творчості Грінченка, головним чином були спрямовані до інтелігентного адресата, що формує новий естетичний простір «модерного», «ненародницького» спрямування, де особливим чином проявляються внутрішні протиріччя самої української літератури» [2].

Перші кроки в розвитку феміністичних тенденцій в українській літературі були вже помітні в XIX ст. (Марко Вовчок, Наталя Кобринська, Олена Пчілка, Христя Алчевська, Євгенія Ярошинська, а пізніше Дніпрова Чайка, Леся Українка, Ольга Кобилянська та ін.). В основі жанрів митців кінця XIX – початку XX ст. лежить активний тип сильної жіночої особистості, яка за своїми ознаками вписується у модерний контекст європейського героя, а на основі феміністичних пріоритетів цих письменників можна поставити поряд з Ібсеном, Ведекіндом, Боклем, Неєрою. Це свідчить про те, що українські майстри художнього слова означеного періоду були на рівні світових тем, образів і це ще раз підтверджує думку про діалогічність, комунікативність, синкретизм культур в епоху модернізму. Щодо Б. Грінченка, то в його творчості феміністична ідея представлена не лише в художніх творах. Дослідники творчості митця зауважують, що фемінізм як ідеологія бере свої початки з окремих виступів, статей, есеїв Грінченка («Жінка у допатріархальну добу», «Жіночий рух в Галіції», «Хто винен?» та ін.), в яких письменник робить висновок, що «молоде» більш «прогресивне покоління» скине з себе окови патріархальщини» [3], бо воно, «нове покоління», прагне до іншого життя

Як зазначала Т. Гундорова: «... модерний світ і воля до «вищого» життя, до самореалізації, поривання до майбутнього, до свого «полудневого» विकристалізуються у жінці через її боротьбу за «вищу» культуру і спротив патріархальності» [4].

Б. Грінченка захоплюють сильні жіночі особистості, здатні на героїчні вчинки. Це жінка-борець, вольова, смілива, віддана громадянській справі, яка мислить державними категоріями, і в ім'я майбутнього може «забути все» і йде навіть «на крайнощі».

Поступово у доробку Грінченка, окрім власних творів, з'являються переклади європейських авторів, в яких жіноча тема посідає значне місце і саме під впливом феміністичних тенденцій образ жінки набуває нового «модерного» забарвлення в його творах. Оскільки Б. Грінченко чимало вчителював, добре знав і специфіку педагогічної роботи, і психологію вчителя, то чимало його героїнь-інтелігенток саме з цього середовища. Так у повісті «Сонячний промінь» Катерина представляє нове покоління сільської інтелігенції, і хоч її мріям не судилося збутися, але для суспільства вона і після смерті залишилась «сонячним променем». Ми спостерігаємо за формуванням нової людини з новими поглядами. «...та іскра Божя, що живе в душі у кожної людини, ожила, як до неї доторкнулося нове слово, Катерина почала її чути в своїй душі. Вона не знала, що се, але почувала, що се йде навпроти усього її життя. Не знала, що се та іскра, розгораючись дужче і дужче примушує її так уважно прислухатися до того, що хотіла б вона і тепер назвати нісенітницею, але вже не могла» [5].

Катерина задумується про роль жінки в суспільстві, про можливі зміни «Про українське демократичне прямування досі вона нічого не чула, але тепер одразу довелось їй довідатися... [I, 361] багата душа Катеринина, напрямована на новий шлях, чула, що треба їй діяльності, треба вдовольнити поривання до вияву своєї сили. Розуміла вже, що мусить віддати «свою діяльність тому рідному красві [I, 407]. І героїня вірить, що прийде інший час, «підросте література, вб'ється в силу, і тоді запанує рідне слово поміж інтелігенцією...» [I, 433].

І не випадково в останні хвилики свого життя вона просить Марка прочитати твори з Кобзаря. Марко читає і зупиняється на словах:

Наша дума, наша пісня

Не вмре, не загине, –

От де, люде, наша слава,

Слава України.

Очевидно, ці слова в житті Катерини важили чимало. Її віра в краще майбутнє, зокрема, в краще майбутнє жіночої долі, в кращу перспективу давали силу і снагу на життя, хоч і коротке. Хвороба «перемогла» героїню, але її думки, погляди, дії, назавжди залишилися «сонячним променем». І хоч протест проти загниваючої дійсності був не такий активний, але вчинок Катерини заслуговує поваги, на той час це було надто сміливо – кинути виклик «своєму середовищу». В багатьох інших прозових творах письменника ми бачимо «новий чи «оновлений» жіночий образ», який прагне до свободи, поваги, мріє про реалізацію справедливих прав жінки в суспільстві. Те саме спостерігаємо і в драматичних творах Б. Грінченка («Ясні зорі», «Степовий гість», «Серед бурі», «На громадській роботі»). Олена, героїня з драми «Ясні зорі», набагато активніша, відкритіша, сильніша в своїх переконаннях від Катерини з повісті «Сонячний промінь». Автор наголошує на патріотизмі героїні, силі волі, любові до чоловіка, до рідного краю.

Згадаєш ти свій рідний край тоді,

Згадаєш ти усе, що мав колись.

Тоді тебе немов яка сила

До тих степів, лісів, зелених лук

Потягне враз, своїм диханням вільним [II, 392].

Художні прийоми – внутрішній монолог, потоки свідомості, діалоги – допомагають глибше розкрити внутрішній світ героїні, дають змогу зрозуміти мотиви її вчинків.

Ніби продовженням і доповненням до цього героїчного образу є образ героїні з твору «Марусі Вітрової». Її відданість в боротьбі за рідний край, волю, безкомпромісність, чесність, самопожертва, любов до рідного краю – головні мотиви твору.

Вона йшла до ясної мети,
До святого взялась вона діла:
Щоб свободу людям принести, – [I, 84]

Її життєве кредо було:
Краще зовсім на світі не жить,
Ніж рабами довічними жити» [I, 84].

Свідомо йдучи на смерть, героїня вірить у краще майбутнє свого народу:
Мій народі безщасний, прощай.

Тобі щастя хотіла я дати...

Все, що можу – зроблю я, – нехай
Воно прийде у рідний наш край [I, 85].

У багатьох поетичних, прозових творах Б. Грінченко робить акцент на жіночому героїзмові, відданості ідеям свободи, рівності. Автор по-новому наголошує і на нових рисах жінки, на її ролі в суспільстві.

Отже, розгляд окремих творів митця засвідчує помітний феміністичний дискурс, що пояснюється світоглядними переконаннями письменника, активною його громадянською позицією, яка сприяла привнесенню в українську літературу нового «модерного» струменю, пов'язаного з феміністичним дискурсом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Єфремов С. Історія українського письменства. – К., 1995, с. 503.
2. Хоптяр А. Феміністичні тенденції у перекладній та оригінальній спадщині Бориса Грінченка. Вісник прикарпатського у-ту. Філологія. Випуск 23-24. – Івано-Франківськ, 2009-2010, с. 212.
3. Грінченко Б. Женское движение в Галиции/ Б. Грінченко// ІРНБУ ім. В. Вернадського НАН України. – Ф. 1, од. зб. 3493.
4. Гундорова Т. Ольга Кобилянська Contra Ніцше, або народження жінки з духу пригоди// Гендер і культура. Зб. статей. – К., 2001, с. 34.
5. Грінченко Б. Сонячний промінь. Твори в двох томах. – Т.1., К., 1990, с. 360. Далі цитуємо за цим виданням, вказуючи том і сторінку.

Гаевская Н. М., канд. філол. наук, проф.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка
Гаевская Е.В., канд. філол. наук

ФЕМИНИСТИЧЕСКИЙ ДИСКУРС В ТВОРЧЕСТВЕ Б. ГРИНЧЕНКО

*В статтє речь идєт о фєминистическом дискурсе в произвєдениях
Б. Гринченко.*

Ключевые слова: дискурс, феминизм, категория, героизм, современный, тенденция.

Gaevska N.M., Cand. Philol. Sci., Professor
Institute of Philologi at Taras Shevchenko Kyiv National University
Gaevska O.V., Cand. Philol. Sci.

FEMINIST DISCOURSE IN THE WORKS B.GRINCHENKO

The article refers to the feminist discourse in the works of Borys Grinchenko.

Key words: *discourse, feminism, category, heroism, modern, tendency.*

УДК 82.1.

Гальчук О., доц.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ

ШЕВЧЕНКОЗНАВЧІ СТУДІЇ МИКОЛИ ЗЕРОВА

У статті проаналізовано студії Миколи Зерова, присвячені творчості Тараса Шевченка. Визначено, що неокласик продовжує традицію модерного прочитання творчої постаті Кобзаря, розпочатої М.Євшаном. Праці Миколи Зерова різновекторні (історико-літературні, компаративістські, критичні, пов'язані з питаннями перекладознавства) й водночас показові для його дослідницького методу. Зокрема, сприймаються як естетичний феномен, характеризуються багатовимірністю мислення і вислову, синтезом наукового і художнього

Ключові слова: *Микола Зеров, Тарас Шевченко, критична реценція, модерне прочитання*

Широко і різноаспектно досліджувана в останні десятиліття творчість «п'ятірного грона» і Миколи Зерова зокрема привертає увагу не лише як особливий неокласичний текст новітньої української поезії, зразок активного перекладацтва високого гатунку, а також як історико-літературний, критичний і публіцистичний доробок. У працях численних інтерпретаторів наукової спадщини київських неокласиків (С. Мельник, В. Брюховецький, Г. Райбедюк, О. Томчук, М. Сулима, В. Башманівський та ін.) обґрунтовано